

Timoteüs

Door: D.T. Brinkman

Inleiding

De brieven aan Timoteüs worden, net als de brief aan Titus, de "pastorale brieven" genoemd; Paulus schrijft hier persoonlijk aan de medewerkers die hem zo na aan het hart staan en zo lang met hem in de verkondiging van het Evangelie gewerkt hebben. De brieven bevatten aanwijzingen, instructies, aan zijn trouwe medewerkers. Zoals een goed herder betaamt, laat hij zijn 'kudde' –de Gemeente van Christus- niet onverzorgd achter; Timoteüs, Titus en anderen zijn door hem getraind en zij onderwijzen ook weer anderen en stellen overal oudsten en leiders aan, zij zorgen er voor dat er, op Paulus' aanwijzing, (gezond) onderwijs en leiderschap in de gemeenten is.

1 Timoteüs

De 1^e brief aan Timoteüs is geschreven in dezelfde periode als de brief aan Titus; tussen de 1^e en 2^e gevangenschap van Paulus in. De 2^e brief schreef hij terwijl hij voor de 2^e keer in Rome gevangen zat.

Hoewel persoonlijke brieven, begint de 1^e brief formeel: "Paulus, een apostel van Christus Jezus naar de opdracht van God [...] aan Timoteüs, mijn waar kind in het geloof". ^{1 Tim. 1:1,2}. De opening van de brief is vergelijkbaar met die in de brief aan Titus, met dit onderscheid dat Timoteüs "mijn waar kind in het geloof" wordt genoemd en in de 2^e brief zelfs "mijn geliefd kind" ^{2 Tim. 1:2}, en bij Titus lezen we dat Titus "mijn waar kind krachtens ons gemeenschappelijk geloof" ^{Titus 1:4} wordt genoemd.

Mijn persoonlijke indruk is dat dit veroorzaakt wordt door het leeftijdsverschil; Timoteüs was -toen hij tot geloof kwam- waarschijnlijk een stuk jonger; hij woonde nog bij zijn ouders toen Paulus hem onder zijn hoede nam. Paulus zal toen hij deze brief schreef ergens tussen de 50 à 60 jaar zijn geweest. Timoteüs zal hooguit rond de 30 à 35 jaar zijn geweest op dat moment. Erg jong dus, voor een geestelijk leider. Paulus geeft hem echter een bemoediging, en tevens een aanbeveling voor hen die hem daarop neerbuigend aanspreken: "Niemand schatte u gering om uw jeugdige leeftijd" ^{1 Tim. 3:11}.

De formele opening, waarvan John Wesley schreef "wanneer het gaat om *de zaken van de Heer* is er geen plaats voor familiariteit" ¹), geeft aan met wie we hier, als lezers, van doen hebben: de Apostel Paulus. Daarna verandert de toon wel naar 'familiariteit'. Het lijkt overbodig dat Paulus dit mededeelt; immers: Timoteüs wist echt wel dat Paulus een apostel was! Hij had immers zo'n 20 jaar met Paulus opgetrokken? De reden moet dan ook gezocht worden in het feit dat de brief aan Timoteüs hoewel persoonlijk mogelijk ook door Timoteüs gebruikt kon, moest, worden om aan anderen aan te tonen: "Paulus heeft mij dit gezegd" of "Dit zeg ik op autoriteit van Paulus" – als een *aanbevelingsbrief*.

Timoteüs

Over Timoteüs weten wij vrij veel – *niet in de laatste plaats omdat hij zo'n twintig jaar met Paulus heeft opgetrokken als Evangelist* – uit de Handelingen en de diverse brieven aan gemeenten en deze persoonlijke brieven van Paulus.

Timoteüs woonde in Lystra ^{Hand. 16:1}, zijn vader was een Griek en zijn moeder een *gelovige* {*pistos* => *ware, oprechte, gelovige*} Joodse vrouw, Eunike. Dat dit expliciet van zijn moeder vermeld wordt, doet vermoeden dat zijn vader niet gelovig was. Zijn vader wordt later ook nooit meer genoemd. Zijn grootmoeder, Loïs, was eveneens een gelovige vrouw ^{2 Tim. 1:5}. Hij was door de oudsten en Paulus, middels een profetisch woord en handoplegging, aangewezen en bevestigd ("ingezegend") voor zijn taak ^{1 Tim. 4:14, 2 Tim. 1:6}.

¹ JOHN WESLEY'S NOTES ON THE WHOLE BIBLE, January 4, 1754.

Hij vergezelde Paulus ondermeer naar Troas, Filippi, Tessalonica, Berea en Korinte. Hij schreef samen met Paulus de brieven aan de Tessalonicenzen en 2 Korinthe. Hij was bij Paulus in Rome (1^e gevangenschap), en Paulus vroeg hem toen hij daar voor de 2^e keer gevangen was om weer naar hem toe te komen.

Timoteüs was als 'gezant' van Paulus gezonden naar verschillende gemeenten om ze op te bouwen en te onderwijzen zoals Tessalonica, Efeze en Korinte. Op het moment dat de 1^e Timoteüs-brief aan hem gezonden wordt is hij (wederom) in Efeze.

In de **Hebreeënbrief** lezen we nog een bijzonderheid: Timoteüs heeft omwille van zijn geloof gevangen gezeten. Een duidelijke indicatie dat de brief door Paulus is geschreven:

"Weet, dat onze broeder Timoteüs in vrijheid gesteld is; als hij spoedig komt zal ik met hem u bezoeken" Hebr. 13:23.

Wie anders dan Paulus reisde er met Timoteüs rond langs de gemeenten?

Verder weten we door een persoonlijke noot van Paulus 1 Tim. 5:23 dat Timoteüs' gezondheid, in elk geval op dat moment, niet sterk was – en desondanks reisde hij steeds rond langs de gemeenten! Timoteüs en Lukas waren Paulus meest trouwe metgezellen. Paulus hield zeer veel van deze jonge broeder en het is duidelijk dat hij zich eenzaam voelde als Timoteüs niet bij hem was. Zij waren –zo blijkt - echte 'geestverwanten' en niet alleen echte broeders maar ook zeer goede vrienden.

Efeze

Volgens de traditie is Timoteüs –na Paulus' dood- teruggekeerd naar Efeze en heeft in de gemeenten daar het werk voortgezet tot hij de marteldood stierf. Dat maakt hem een medearbeider van de Apostel Johannes die daar zijn Evangelie op schrift stelde.

In Efeze had Paulus een gemeente gesticht en daar waren *door hem heen* grote wonderen gebeurt; als eerste kwamen er 12 discipelen die gelovig waren maar nog niet van de ontstaansgeschiedenis van de Gemeente en de uitstorting en het werk van de Heilige Geest hadden gehoord; vervolgens predikte hij drie maanden in de synagoge en kwamen er veel mensen tot geloof – hij onderwees de gelovigen dagelijks (!) in de 'gehoorzaal van Tyrannus' (een *school* wordt het ook genoemd). Kennelijk een soort van leerschool voor het een of ander beroep of studie waar Paulus ruimte gebruikte om onderwijs te geven. Dit ging twee jaar lang zo door, "zodat allen, die in Asia woonden, het woord des Heren hoorden, zowel Joden als Grieken". Ook gebeurden er grote wonderen; zelfs de zweetdoeken van Paulus werden naar de zieken gebracht en zij genazen daardoor en ook veel boze geesten voeren uit Hand. 19:1-12.

In Efeze was door het werk van Paulus en zijn medewerkers een grote Christelijke gemeente ontstaan, bestaande uit diverse gemeenten, met een uitwerking tot ver in de regio. Ook was er sprake van een "bijbelschool" – immers; Paulus gaf er twee jaar lang onderwijs. Timoteüs was hier van getuige –*en leerling geweest van Paulus*- alsmede ene Erastus die we later nog een paar keer tegenkomen Rom. 16:23, 2 Tim. 4:20.

In Halley's Bible Handbook, pg. 632, lezen we:

"De Kerk in Efeze bleef groeien; in de navolgende vijftig jaar werden er zelfs zoveel mensen Christen dat de heidense Tempeldienst bijna geheel verdween. In de Apostolische tijd werd Efeze het numerieke en geografische middelpunt van het Christendom".

De basis hiervoor werd gelegd door Paulus en,.. Timoteüs: de (fysiek) zwakke, jonge en timide broeder en duidelijk niet voor niets door Paulus "mijn waar kind in het geloof" genoemd!

Inhoud 1 Timoteüs

Het centrale thema van de eerste brief is "de goede strijd strijden" – het is de opdracht welke Paulus hem geeft, toevertrouwt ^{1 Tim. 1:18}.

Paulus zet in de brief thematisch²⁾ een aantal zaken uiteen die hier aan gerelateerd zijn:

I. de gezonde leer

1 Tim. 1:3-20: tegen de dwaalleraren, die in Efeze kennelijk probeerden om voet aan wal te krijgen en de gelovigen vermoedden met eindeloze geslachtsregisters en 'fabels' (fictie) die niet tot de waarheid leiden maar alleen maar leiden tot moeilijkheden leiden;

II. inrichting van de (orde van de) gemeente

1 Tim. 2:1-15

- de plaats van het gebed;
- de positie van de vrouw in de gemeente

Over de plaats van het gebed binnen de gemeente, zoals Paulus dat hier aangeeft, is natuurlijk weinig discussie. Ook geeft hij aanwijzing hoe dus de mannen zich moeten gedragen bij het gebed. Kennelijk waren daar ook wat vragen of moeilijkheden over!

Wanneer we echter Paulus' woorden over de positie van de vrouw lezen gaan bij veel gelovigen in deze tijd 'de haren overeind'. Zeker sinds de opkomst van het Feministische gedachtegoed. We moeten echter bedenken dat Paulus hier twee verschillen tegenover elkaar zet: hoe de vrouw(en) in Efeze leefden, "in de wereld", en hoe daar tegenover gesteld de vrouwen in de samenkomst zich dienden te gedragen. Paulus wilde niet dat in de samenkomst van de gemeente de vrouwen er een 'onderlinge competitie' van maakten door excessief of duur gekleed te gaan, behangen met dure sierraden – oftewel: "de samenkomst is geen modeshow" – men zou bijvoorbeeld vrouwen uit armoedige gezinnen of alleenstaande vrouwen daarmee tot jaloezie kunnen wekken... Een gelovige, 'godvruchtige', vrouw doet dit niet ^{1 Tim. 2:10}. We kunnen het vergelijken met de 'schooluniformen' die ook er voor zorgen dat er, in elk geval uiterlijk, geen verschillen zijn, dat er geen –aan de kleding af te lezen- "maatschappelijke verschillen" zijn; zodat een ieder zich in de gemeente gelijkwaardig weet, zowel gééstelijk als in praktische, uiterlijke, zin!

Verder geeft Paulus aan dat de onderwijstaak, binnen de gemeentelijke samenkomst, aan de man is voorbehouden. Dit is geen "onderdrukking", zoals het tegenwoordig soms wordt uitgelegd, maar: oog voor ieders specifieke gave en natuurlijke inslag. Vrouwen en mannen hebben beide een verschillende gaven en natuurlijke, ingeschapen, inslag. Dit ontkennen staat gelijk aan het ontkennen van de scheppingsorde in de breedste zin ^{1 Tim. 2:14}.

III. de aanstelling van oudsten en diakenen

1 Tim. 3:1-16, 1 Tim. 5:17-22 – de aanstelling van oudsten (opzieners) en diakenen. Aan beiden worden de eisen gesteld dat zij hun eigen gezin kunnen besturen. Zoals een 'gewoon' gezin bestuurd wordt; zo moeten zij ook de gemeente besturen. Ze mogen ook niet op geld belust zijn en moeten de man van één vrouw zijn. Paulus zegt hiermee niet dat het niet toegestaan was met meerdere vrouwen getrouwd te zijn –iets wat in die tijd in het Midden Oosten nog regelmatig voorkwam tot op de dag van vandaag- maar dat zij één vrouw moeten hebben. Dat heeft mede, naast de geestelijke, een praktische achtergrond: wanneer een oudste of diaken meerdere vrouwen had te

² Vrij naar het overzicht uit Ryrie's Study Bible en aangevuld/nader uitgewerkt.

onderhouden alsmede hun kinderen dan had hij simpelweg geen tijd voor de gemeente. De geestelijke achtergrond is natuurlijk deze: het huwelijk is een *afspiegeling* van de relatie tussen Christus en Zijn gemeente.

Niet te jong!

Een oudste of diaken mag ook niet te jong zijn en zeker geen pasbekeerde. Helaas zien we in veel gemeenten dat met name dit laatste met voeten getreden wordt en zelfs heel bewust omdat, zo zeggen de verantwoordelijke predikanten "deze mensen nog te vormen zijn". Wat direct duidelijk maakt dat deze predikanten –overigens een ambt wat Gods Woord niet kent en ook hier niet voorkomt- hier met een bijvoegsel oudsten aangesteld willen zien namelijk: oudsten en diakenen die "naar hun opvattingen" gevormd kunnen worden. Dit is een verwerpelijke houding van deze predikanten c.q. voorgangers. Want: het zijn juist, als we Paulus' brieven serieus nemen, de oudsten en diakenen die –op grond van hun geestelijke gaven en inzicht- aangesteld dienen te worden en –wanneer we een predikant willen aanstellen- toezicht op de gemeente, het onderwijs, en dus ook de prediker moeten houden ^{1 Tim. 3:2,3}. Het aanstellen van zeer jonge voorgangers is daarmee ook een verwerpelijke zaak; zij hebben vaak nog een jong gezin en de zorg daar voor. Daarnaast hebben ze niet de levenservaring ("bezadigd"!) die voor deze taak noodzakelijk is. Uitzonderingen zijn mensen als Timoteüs: *ongehuwde mannen die geheel en al gewijd waren aan de verkondiging van het Evangelie*. De gave en taak welke Timoteüs had en waarvoor hij geroepen was ^{2 Tim. 1:6}.

Proeftijd

In dit gedeelte lezen we dat Paulus tevens zegt dat de diakenen *op de proef gesteld* moeten worden, maar in het bijzonder valt op dat er staat "Laten ook deze eerst op de proef {*dokimad'zo*} gesteld worden" ^{1 Tim. 3:10}. Dit suggereert dat dit ook voor de oudsten geldt, en niet alleen voor de diakenen. We zouden dit kunnen uitleggen als een 'proeftijd', maar het woord betekent dat ze **be**-proefd moeten worden; oftewel bij de aanstelling van de diakenen moet, net als bij de oudsten, er eerst gekeken worden –zeer nauwkeurig- of zij geschikt zijn voor hun taak.

Conclusie

De conclusie moet dus zijn dat oudsten en diakenen geen jonge, pasbekeerde of nog maar net lid van de gemeente zijnde, gelovigen moeten zijn. Ze moeten 'beproefd' zijn; de gemeente moet zich er van vergewissen dat zij hun taak waardig **zijn** en waardig **kunnen uitvoeren**.

IV. **Taak van Timoteüs**

1 Tim. 4:1-5:16, 6:1-21 - Vervolgens komt Paulus terug op Timoteüs' opdracht; hij maakt Timoteüs duidelijk dat hij een goed dienaar is wanneer hij onderlinge liefde, regelmatig en behoorlijk leven, orde en gezonde leer onderwijst. Praktische regels welke, wanneer we ons in de gemeente hier aan houden, leiden tot een harmonieuze gemeente.

Het is bekend dat de gemeenten tot in de 2^e eeuw na Christus aan deze inrichting van de gemeente hebben vastgehouden; het toont dat men gehoorzaam wilde zijn. Daarna is de Christelijke gemeente langzaam gaan afglijden en werd het uiteindelijk een 'staatsgodsdienst' (de kerk van Rome, de wereld die binnen de gemeente kwam, aanstelling van de 'bisschoppen', 'priesters', invoering celibaat – *het huwelijk verbieden*, tegen Paulus uitdrukkelijke opdracht in ^{1 Tim. 3:3!})

Juist het feit dat de Gemeente van Christus Jezus tot in de 2^e eeuw deze inrichting van de Gemeenten aanhield is volgens de schriftcritici een "duidelijke aanwijzing dat Paulus de brief niet heeft geschreven maar dat deze brief pas toen is geschreven" – wat

natuurlijk regelrechte onzin is; in Hand. 14:23 en Fil. 1:1 lezen we immers ook dat er oudsten en diakenen werden aangesteld door Paulus en zijn medewerkers en aangesteld waren in de gemeenten. Ook de éérste gemeente, te Jeruzalem, kende oudsten (de Apostelen) en diakenen.

Vergoeding voor de oudsten en diakenen

Wanneer een gemeente erg groot was, zoals in Efeze het geval was, was het onmogelijk voor de oudsten en diakenen naast de zorg voor de gemeente (prediking, onderwijs, praktische zorg voor weduwen en wezen, financieel bestuur van de gemeente e.d.) ook nog eens zorg te dragen voor een volledig (eigen) inkomen en dus kon hun gezin niet door hen onderhouden worden wanneer zij tot die taak geroepen werden. Daarom mochten zij een vergoeding aannemen c.q. werd er door de gemeente in het levensonderhoud van de oudste en hun gezin voorzien. Niet per definitie, maar wanneer nodig moest de gemeente zorgen voor hun gezin ^{1 Tim. 5:17, 18}. In feite spreken we hier dan over "vrijgestelde oudsten". Dit is later, binnen de kerk, een "ambt" geworden; de (betaalde) predikant.

Helaas heeft dit in latere eeuwen tot op de dag van vandaag tot **wanttoestanden** geleid; binnen de gemeenten ontstond een "rangensverschil"; de opzieners werden "bisschoppen" –door de overheid betaald zelfs op zeker moment- die veel eerbetoon eisten en kregen inclusief een "super-bisschop" in Rome die zich "Heilige Vader" laat noemen nota bene; er werden "dominees" aangesteld binnen de (protestantse) kerken. Het onderscheid tussen "ambtsdragers" – met titels, officiële opleiding enz.- en de "leken" was geboren. Als we deze brief, en de brief aan Titus, lezen zien we dat dit niet de juiste inrichting van de Gemeente van Christus Jezus is; de Here heeft immers ook gezegd dat we niemand behalve Hem mogen dienen, laat staan dat we ze "dominee" (=mijn heer, mijn meester!!) mogen noemen?!

Het aanstellen van een predikant, priester of pasto(o)r is dus een on-Bijbels fenomeen. De Bijbel kent alleen de opzieners (oudsten) en diakenen. Waarbij Paulus aangeeft dat wanneer een opziener te veel hooi op de vork krijgt, hij vrijgesteld mag worden van zijn dagelijkse arbeid – net als de voltijds Evangelisten, overigens. Voor het overige geldt dat er géén onderscheid gemaakt mag worden; binnen de Gemeente van Christus:

"Gij zult u niet rabbi laten noemen want één is uw Meester en gij zijt allen broeders. En gij zult op aarde niemand uw vader noemen, want één is uw Vader, Hij, die in de hemelen is." ^{Mat 23:7-9}

Paulus' aanwijzingen, gericht op praktisch bestuur van de gemeente van Christus, zijn door de kerk in de latere eeuwen met voeten getreden. En dat niet alleen; de woorden van de Here **zelf** zijn volstrekt genegeerd!

2 Timoteüs

De 2e brief aan Timoteüs schreef Paulus tijdens zijn 2^e gevangenschap ^{2 Tim. 1:12, 1:16-17, 2:9}. De brief is persoonlijker van tint dan de 1^e brief. Paulus opent nu met "aan Timoteüs, mijn geliefd kind". Ook worden er wat meer persoonlijke zaken in gemeld; de gevangenschap en hoe de situatie in de gevangenis is – bijvoorbeeld het feit dat Paulus kennelijk niet meer in een eigen woning is gevangen gezet maar in een kerker en moeilijk te vinden is voor wie hem willen bezoeken ^{2 Tim 1:17}.

De traditie zegt dat Paulus gevangen was gezet in de beruchte Mamertine of Tullianum gevangenis ³). De gevangenis bevatte een waterreservoir of bron, en bestond uit twee verdiepingen. De eerste verdieping was bestemd voor overwonnen leiders –legerleiders, politieke leiders- die daar gevangen werden gehouden totdat hun vonnis (na een processie door de stad werden ze publiek gewurgd) werd voltrokken.

³ http://www.worldlingo.com/ma/enwiki/nl/Mamertine_Prison

Door een gat in de vloer van de eerste verdieping werden de overige gevangenen naar beneden gegooid om daar hun straf af te wachten. Volgens de traditie was dit ook de plaats waar Petrus zijn straf moesten afwachten. Of Paulus en Petrus inderdaad hier gevangenen hebben gezeten valt te betwijfelen; immers: Paulus was in de gelegenheid bezoek te ontvangen en te schrijven. Dit is in de gegeven situatie nagenoeg onmogelijk.

Maar of de omstandigheden van zijn gevangenschap veel beter waren dan in de Mamertine (foto rechts) valt eveneens te betwijfelen. Gevangenen waren bijkans rechteloos in Rome, mede omdat gevangenschap niet als straf in het juridische systeem bestond. Men kon dan ook jarenlang opgesloten zitten, ook als onschuldige, zonder dat deze tijd als straf werd gerekend (tegenwoordig word zo'n periode bijvoorbeeld afgetrokken van de gevangenschap, het zogenaamde 'voorarrest').

Zijn eerste gevangenschap was op grond van een beschuldiging van de overtreding van een Joodse wet of gebruik – in de ogen van de Romeinen totaal niet belangrijk, maar aangezien hij zich op de Keizer had beroepen, als Romeins staatsburger, werd zijn zaak in Rome behandeld. Zijn tweede gevangenschap was van een andere orde!

Nadat de stad door brand verwoest was gaf Nero de Christenen de schuld hiervan⁴). Een makkelijke doelgroep: niet in aanzien, veel slaven, werklieden, Joden en niet-Romeinse burgers behoorden tot de Christenen. Alexander (de koperslager) had Paulus waarschijnlijk verraden en Paulus werd als een crimineel afgevoerd ^{2 Tim. 2:9, 3:14} toen hij in Troas was. Zijn winterjas, boeken en perkamenten had hij daar achter moeten laten.

Nu Nero de Christenen de schuld had gegeven⁵) van de brand in Rome, werd Christen-zijn een misdaad; niet zomaar een overtreding van de Joodse regels en wetten; nee: nu was het in opdracht van de Keizer dat Christenen werden gearresteerd "vanwege de brandstichting", vervolgd, gemarteld en gedood. Regelrechte 'genocide'. Bekend is dat Nero zelfs zo *knettergek* was dat hij Christenen –ingesmeerd met pek, gespietst aan palen en in brand gestoken- als "verlichting voor zijn tuinen" gebruikte terwijl hij zelf tussen de brandende gelovigen door, naakt, op zijn strijdswagen door de tuinen reed om te genieten van het sterven (!) van wie hij als zijn vijanden beschouwde – een duivelse man die in dienst van satan stond..

Aangezien Paulus één van de bekendste Christelijke evangelisten en leiders was, was de arrestatie van Paulus een "grote vangst" voor Nero – immers; de Christelijke kerk zou daarmee -in Asia, Griekenland en Macedonië- haar leider verliezen. Paulus maakte zich dan ook geen illusies; hij kreeg dan wel –als Romeins burger- een proces, en bij zijn eerste verdediging was hij "door de Here uit de muil van de leeuw gered", maar de uitkomst stond uiteindelijk vast: hij zou sterven ^{2 Tim. 4:6,7; 4:16-18}. Hij merkt richting Timoteüs op dat alleen Lukas nog bij hem was ^{2 Tim 4:10} en vraagt hem snel te komen, voor de winter, en Marcus mee te nemen. Kennelijk zou het proces zijn vervolg krijgen in of na de winter of het was erg koud in de kerker. We weten – zie de studies op de brief van Petrus – dat ook Petrus naar Rome is gegaan – hij stierf daar ook de marteldood – om Paulus te bezoeken. Waarschijnlijk samen met Marcus en Timoteüs. Naast Lukas waren er ook de gelovigen uit de gemeente van Rome die Paulus bijstonden ^{2 Tim. 4:21}. Dat Paulus zegt dat "alleen Lukas nog bij hem was" moet dus ook niet als een tegenstrijdigheid worden gezien maar hij doelt hier op het feit dat van zijn medewerkers alleen

⁴ Er zijn bronnen die menen, tegen de toen heersende opvatting in, dat Nero niet verantwoordelijk was maar door het volk verantwoordelijk werd gehouden; hij was een *zeer gehaat* keizer.

⁵ Beschreven in de "Annalen" van Tacitus, Romeins geschiedschrijver, en andere bronnen

Lukas nog bij hem was. Niet als gevangene, hij zal wellicht bij andere gelovigen onderdak hebben gekregen.

Een ander evangelie?

Sommigen menen dat Paulus, in "zijn latere bediening", een 'ander evangelie'⁶) is gaan verkondigen en, zo menen ze, *daarom* keerde iedereen in Asia (Turkije) zich van Paulus af ^{2 Tim. 1:15,16}. Maar dat is niet juist; Paulus noemt hier specifiek twee leiders, en doelt op een aantal gemeenten, die zich kennelijk "**voor zijn ketenen schamen**". Niet voor wat hij leerde; maar voor het feit dat hij als een "crimineel" was bestempeld en opgebracht. Desondanks waren er ook velen die zich niet voor Paulus' schaamden en hem kwamen troosten en steunen – Onesiforus wordt met name genoemd en, zoals we zagen, de gemeente in Rome, Lukas, e.v.a. bleven Paulus trouw; hij had zelfs nog een aantal mensen uitgezonden terwijl hij gevangen zat. Ook de gemeenten in Macedonië, Griekenland e.a. worden niet genoemd als gemeenten die hem zouden hebben verworpen. Tot slot laat Gods Woord ons niet zien dat het Paulus' Evangelie is waarvan ze zich afkeerden maar, zoals gezegd, zijn "gevangenschap" vonden ze –kennelijk- beschamend. Paulus doelt hier dus met name op een groep "christelijke leiders".

Systematische vervolgingen

Onder het Romeinse Rijk begonnen de eerste *systematische* vervolgingen van gelovigen. Er is een verschil tussen verdrukking, onderdrukking, zoals bijvoorbeeld de Farao en de Babyloniërs de Joden onderdrukten en systematische vervolging vanwege een geloofsovertuiging. Daniël en Jeremia waren voorbeelden van vervolging –in het OT- vanwege hun geloof. Maar dat was geen systematische vervolging. De Romeinen stonden in principe bekend om hun tolerantie jegens andere geloofsopvattingen. De volkeren die ze onderwierpen mochten hun afgoderij blijven bedrijven, de Joden mochten hun godsdienst blijven uitoefenen. Het werd anders toen er Christenen kwamen; Christenen namelijk waren a) niet regionaal gebonden en, wat de Romeinen veel erger vonden b) wilden niet meedoen aan de Keizerverering. Dit zou potentieel ontwrichtend kunnen werken op de Romeinse staatsinrichting en werd daarom als een gevaar gezien.

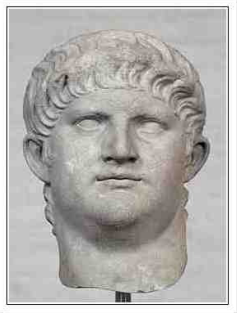

Foto: Keizer Nero – de eerste Christenvervolger.

Door de beschrijving van de vervolgingen en de verslaglegging hieromtrent weten we dat het Christendom tegen de verdrukking in bleef groeien en wijd verspreid raakte door het Romeinse Rijk. Zo is er documentatie bekend van de vervolgingen in Lyon, Frankrijk, in 177 n.Chr., veertig jaar na de marteldood van Paulus. Aan het einde van de 2^e eeuw waren de Keizers echter toleranter geworden met af en toe een negatieve uitschieter. Helaas *verzwakte* het Christendom gaandeweg; de staat kreeg steeds meer invloed met als grootste dieptepunt het feit dat het Christendom de 'staatsgodsdienst' werd onder Constantijn de Grote (de "Constantijnse wende", ca. 313 n.Chr.). De wereld kwam in de Gemeente van Christus binnen.

Inhoud 2 Timoteüs

Deze 2^e brief kunnen we zien als Paulus laatste afscheid van zijn trouwe medewerker en zij die bij hem zijn ^{2 Tim. 4:22}. De brief kan als volgt op hoofdpunten worden samengevat:

I. **Persoonlijke inleiding**

2 Tim. 1:1-7. Zijn (laatste) en zeer persoonlijk getinte brief aan zijn 'geliefd kind', Timoteüs. Zijn dankbaarheid voor Timoteüs als broeder, vriend, Timoteüs' geloof;

⁶ De zogenaamde "alverzoening", een "Christelijke" dwaling.

- II. **De roeping van Timoteüs als dienaar van het Evangelie**
2 Tim. 1:8-18. Paulus zegt hem zich niet te schamen voor het Evangelie en voor Paulus' in zijn huidige omstandigheden, omstandigheden die Timoteüs zelf ook had gekend toe hij gevangen zat omwille van het Evangelie ^{Hebr. 13:23}.
- III. **De dienst van Timoteüs: een 'goed soldaat'**
2 Tim. 2:1-26. Paulus vergelijkt het werk dat een Evangelist doet met de strijd die een (goed) soldaat moet voeren. Opmerkelijk: in dit gedeelte roert Paulus nogmaals de toekomst van de gelovige aan, welke hij en Timoteüs ook de gelovigen in Tessalonica voorhielden; samen met Christus als koningen heersen ^{2 Tim. 2:11-13} maar let wel: "indien wij met Hem gestorven zijn" [...] "indien wij volharden". Er is duidelijk sprake van een voorwaarde! Als eerste de voorwaarde dat we met Christus gestorven zijn (wedergeboren, tot geloof gekomen!) en als tweede dat we blijven volharden in dit geloof.
- Duidelijk is ook dat Paulus niet meer verwachtte de opname, de komst van de Here, mee te maken – waar hij eerst zo vurig naar verlangde. Niet dat het verlangen nu gedoofd was, maar hij beseftte kennelijk dat hij zelf eerder zou sterven en dit niet meer mee zou maken. Zijn boodschap is daarom niet veranderd, wel zijn persoonlijke 'vooruitzicht'.
- IV. **Het laatst der dagen**
2 Tim. 3:1-13. Paulus blikt vooruit, en laat Timoteüs weten dat de grootste gevaren voor de Gemeente van Christus niet zozeer de vervolgingen zijn maar dat de zware tijden zullen worden getekend door gelovigen die meer liefde voor genot dan voor God hebben – schijn gelovigen, die de kracht van het geloof, van de godsvrucht, ontkennen. Zij zullen zelfs vrouwen verleiden; met zonden beladen zijn; gedreven worden door hun eigen verlangens; altijd zogenaamd geïnteresseerd zijn in het onderwijs over Gods Woord maar nooit tot werkelijk geloof komen.. Tekent Paulus hier niet onze tijd ten voeten uit? Een tijd waarin "geestelijke leiders" geen leiders meer zijn maar misbruik maken van hun positie? Maar ook de gelovigen: zij reizen van de ene lezing naar de andere prediking, naar opwekkingsbijeenkomsten en conferenties, gedreven door menselijke emoties, maar komen nooit tot werkelijke verbreking!
- We moeten daarin ook naar ons zelf kijken! Hebben wij werkelijk onze zonde, onze opstand tegen de Here, bij het kruis gelegd? Of zijn we nog steeds uit op ons eigen voordeel? Zijn we "christelijke mensen" (religieus) of zijn we *wedergeboren* Christenen?
- V. **Laatste aanwijzingen en persoonlijke noten**
2 Tim. 3:14-4:22. In dit gedeelte geeft Paulus aan Timoteüs laatste aanwijzingen over hoe hij binnen de gemeenten onderwijs dient te geven en het Evangelie dient te verkondigen "gelegen of ongelegen" ^{2 Tim.4:2}, vast te houden aan het onderwijs van Paulus, totdat de Here Jezus terug komt. Hij sluit af met persoonlijke noten waaruit blijkt dat hij verwacht de winter in gevangenschap door te moeten brengen en daarom verzoekt hij Timoteüs om zijn wintermantel en schriftrullen mee te nemen. Hij heeft nog (enige) tijd en die tijd wil hij doorbrengen met... het bestuderen van Gods Woord!
- Gelegen of ongelegen
Het woord verkondigen "gelegen of ongelegen" wordt vaak uitgelegd alsof het woord verkondigd moet worden of het de tóehoorder nu gelegen of ongelegen komt of niet. Dit is niet juist; het is net andersom. We moeten verkondigen **ongeacht of het ons**, als 'verkondiger', nu **"gelegen of ongelegen" komt**.

De Engelse vertaling heeft het dan ook anders geformuleerd: "Wees gereed, of het nu het seizoen is of niet". We herkennen hier direct de vergelijking met de landarbeider; in het oogstseizoen moet hij werken. Maar hier staat dus dat de arbeider er gereed voor moet zijn of het nu wel of niet "het seizoen is".

Hoe vaak horen we wel niet, *of zeggen we soms zelf?*, wanneer er bijvoorbeeld in één of andere vorm Evangelisatiewerk gedaan moet worden: "Dat komt nou net niet uit, want..." – en dan volgt er een, laten we maar eerlijk zijn, meestal niet zo goede reden waarom we nu *net niet op die dag* zouden kunnen helpen met evangelisatie- of gemeentelijke arbeid. Een broeder plachte dit in het verleden vaak zo te verwoorden, als de opkomst bij evangelisatiewerk weer eens bijzonder laag was: "Tja. Die had een koe gekocht, een ander een vrouw getrouwd, er was iemand die een akker moest gaan bekijken..". Maar Paulus zegt het duidelijk: of het ons nu wel of niet uitkomt, als daar de kans is om het Evangelie te verkondigen, doe het dan ook. Want deze 'kansen' zijn wel door God gegeven! Het zijn de gelegenheden waarin we vrucht kunnen dragen, maar liever gaan we dan ons huis schilderen, de auto wassen of de tuin onderhouden..? Ik ontken niet dat dit op zichzelf genomen activiteiten zijn die wellicht ook noodzakelijk zijn; maar laat ik het eens zo zeggen: als we een dagje uit winkelen willen weten we ons schema toch ook aan te passen hierop? Waarom dan niet als God ons roept om in de wijngaard te arbeiden?

Slotopmerkingen

Deze brieven tonen ons Paulus zoals we hem in geen enkele andere brief zien; vaderlijk, als een echt geestelijk vader naar zijn "kind in Christus". Als een organisator (zie ook de brief van Titus) van de gemeentelijke structuur –wat we verder alleen maar tussen de regels of zeer minimaal lezen- en leider van de Christelijke kerk. Meer dan een 'rondzwervende evangelist', zoals we vaak uit de zondagsschool verhalen weten. Paulus was een belangrijke, geestelijke, leider van de Gemeente van Christus in de 'heidengebieden'. Grondlegger –middels onderwijs en training- van de Christelijke gemeente in Europa (Macedonië), Griekenland en Turkije (Asia).

In de Handelingen lezen we dat de Here in het bijzonder Paulus had uitverkoren hiervoor; de woorden van de Here, bij monde van Ananias uit Damascus bekendgemaakt, ^{Hand. 9:15-17} zijn volledig vervuld – Paulus was een uitverkoren 'werktuig', die aan heidenen, koningen en de kinderen van Israël getrouw het Evangelie gebracht heeft, hoewel hij hier enorm voor moest lijden ter wille van de naam van de Here.

Bronnen

- Ryrie Study Bible, expanded edition with NASB, © 1995, Moody Bible Institute;
- The Concise Bible Commentary, James M. Gray†, Moody Bible Institute (*The Master Christian Library, Ages Digital Library, version #8*)
- Halley's Bible Handbook, 24^e editie, Dr. H. Halley†, Zondervan Publishing House;
- Strong's Grieks Lexicon op het Nieuwe Testament (SV), Importantia (NL)
- Diverse websites, zie ook de voetnoten